

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Analysis of Competency Components for Secondary School Administrators in
The Quality Schools Project Under the Office of the Basic Education
Commission

¹สามารถ จันทา, ²พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ ³นิพนธ์ วรรณเวช

¹Samart Janha ²Pongsak Ruamchomrat and ³Nipon Wonnawed

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Faculty of education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

E-mail: ¹samartjanha@gmail.com, ²pongsak@kru.ac.th, ³wonnawed@kru.ac.th

Received January 3, 2026; Revised February 10, 2026; Accepted February 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ และ 3) เพื่อศึกษาระดับความจำเป็นเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แนวคิดสมรรถนะของผู้บริหาร เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา จำนวน 500 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของคอกมเรย์และลี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อหาตัวแปรของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตัวแปรจำนวน 33 ตัวแปร

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จำนวนองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน

มัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย
9 องค์ประกอบ จำนวน 33 ตัวแปร

3. ระดับความจำเป็นเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการ
โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีความจำเป็นอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้บริหาร; โรงเรียนคุณภาพ; องค์ประกอบสมรรถนะ

Abstract

The purposes of this study were to synthesis variables, analyze competency component for secondary school administrators and to study the level of importance on the competency component for secondary school administrators in the quality schools project under the office of basic education commission. The sample was 500 school administrators and teachers in the quality schools project under the office of basic education commission. They were selected by stratified random sampling, according to the principles of Comrey and Lee (1992). The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using percentage, mean, Standard Deviation, and the exploratory factor analysis.

The research results were found as follows;

1. The synthesis research framework for finding variables of the competency component for secondary school administrators in the quality schools project under the office of basic education commission were total 33 variables.

2. The analysis of the competency component for secondary school administrators in the quality schools project under the office of basic education commission consisted of 9 components, 33 variables.

3. The analysis of the competency component for secondary school administrators in the quality schools project under the office of basic education commission was over all and in each individual aspect at a high level.

Keywords: the administrators competency; quality school project; competency component

บทนำ

โครงการโรงเรียนคุณภาพเป็นโครงการที่เกิดขึ้นตามนโยบาย 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพที่ต้องการยกระดับคุณภาพของโรงเรียน เนื่องจากสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นักเรียนขาดโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนในเมืองมีอัตราการแข่งขันสูงเพิ่มมากขึ้น มีนักเรียนเกินอัตราต่อห้องเรียน ทำให้มีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้และเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมชนบท กระทรวงศึกษาธิการจึงผลักดันโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เพื่อขับเคลื่อนให้แต่ละชุมชนได้มีโรงเรียนคุณภาพอย่างน้อย 1 โรงเรียนขึ้นไป ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการศึกษา และมุ่งหวังให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและปลอดภัย โดยมีจุดเน้นของโครงการโรงเรียนคุณภาพคือพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โรงเรียนสามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียน และชุมชนให้เกิดความเท่าเทียมและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมในการบริหารจัดการ และครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ มีวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่าการบริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารเป็นสำคัญ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าพฤติกรรมตามกระบวนการบริหารคือตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวอันจะส่งผลถึงคุณภาพของโรงเรียน หลักสำคัญของกระบวนการพัฒนาองค์กร คือ การดึงเอาความรู้ทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่ แซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติมอร์ (Sammons Hillman & Mortimore, 1995) ก็ได้นำเสนอผลการวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพว่า องค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งคือความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และยังสอดคล้องกับ เบญจวรรณ ช่อชู และพร้อมพิไล ยังสุวรรณ (2563) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ต้องพัฒนาครูให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ นำรูปแบบการเรียนรู้มาปรับใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนคุณภาพมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เกิดความเท่าเทียมและครอบคลุมทั่วประเทศ แต่ยังมีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย พบว่า นโยบายและแนวทางการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง การสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษายังขาดความชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า อาคารและห้องเรียนบางส่วนยังขาดแคลน ขาดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยและไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุม และ 3) ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ครอบคลุมตามกรอบอัตรากำลังและวิชาเอก บุคลากรส่วนหนึ่งขาดความเชี่ยวชาญในด้านการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาครูผู้สอนยังขาดแนวทางที่ชัดเจน ครูมีภาระงานมาก เป็นต้น และปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีสมรรถนะการบริหาร เป็นผู้วิสัยทัศน์ มีความสามารถในการนำหน่วยงาน

4 | การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หรือองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ มีตระหนักและเห็นความสำคัญในการสร้างคุณภาพและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา มีการกำหนดแนวทางการบริหารงาน รวมทั้งสามารถประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในการบริหาร นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน และผลการติดตามด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา เช่น ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล นวัตกรรม ด้านทักษะการสื่อสารเชิงบวก ภาษาสากล และรู้เท่าทันสื่อ ด้านบริหารจัดการงาน 4 ด้าน สุขความเป็นเลิศ และด้านการบริหารตามแนวทางธรรมาภิบาล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งมิติตนเอง และมิติการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ตามชื่อโครงการโรงเรียนคุณภาพต่อไปอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

การบริหารจัดการการศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกผู้บริหารสถานศึกษาคือบุคคลที่สำคัญที่สุดและจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู และสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเป็นบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติงานในส่วนของการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแบบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงสามารถนำไปใช้ปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยได้พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสังเคราะห์ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้นั้น ต้องมีความสามารถเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะมาเป็นองค์ประกอบหลัก ประยุกต์ใช้ร่วมกับทัศนคติ ค่านิยม เจตคติเป็นแรงขับเคลื่อนภายใน จนสามารถบริหารจัดการ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงได้ผลสูงสุด โดยมีหน่วยงาน นักวิชาการ และนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556) กำหนดสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (2563) กำหนดสมรรถนะประจำผู้บริหารกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 สมรรถนะ ได้แก่ เห็นคุณค่าในตัวเอง สร้างสรรค์ความร่วมมือ คิดไปข้างหน้า กล้าตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงทัศนการณ์ ใช้นวัตกรรมทำงาน และคิดต่างอย่างสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2568) กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งประเภทอำนวยการ และบริหาร มี 4 สมรรถนะ ได้แก่ การสื่อสารและการสร้างความผูกพัน การเรียนรู้ และพัฒนา การปฏิรูป/ปรับเปลี่ยนราชการสู่อนาคต และการรักษาวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

แมคเคลแลน (McClelland, 1973) กล่าวว่า สมรรถนะของผู้บริหารมี 5 ประการ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และแรงจูงใจ เจตคติ

สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer & Spencer, 1993) แบ่งสมรรถนะเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ 6 สมรรถนะ ได้แก่ การกระทำและผลสัมฤทธิ์ การบริการคนอื่นและการช่วยเหลือ การใช้อิทธิพลและผลกระทบ การบริหารจัดการ การรู้จักคิด และประสิทธิผลส่วนตน

ซีเวล (Zwell, 2000) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย สมรรถนะด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่งาน สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะ ด้านการจัดการ และสมรรถนะด้านความเป็นผู้นำ

เฮลรีเกิล แจ็คสัน และสโคลัม (Hellriegel, Jackson & Solum, 2005) ได้สรุป สมรรถนะผู้บริหารไว้ 6 ประการ ได้แก่ สมรรถนะในการสื่อสาร สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ สมรรถนะในการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์ และสมรรถนะในการบริหารตนเอง

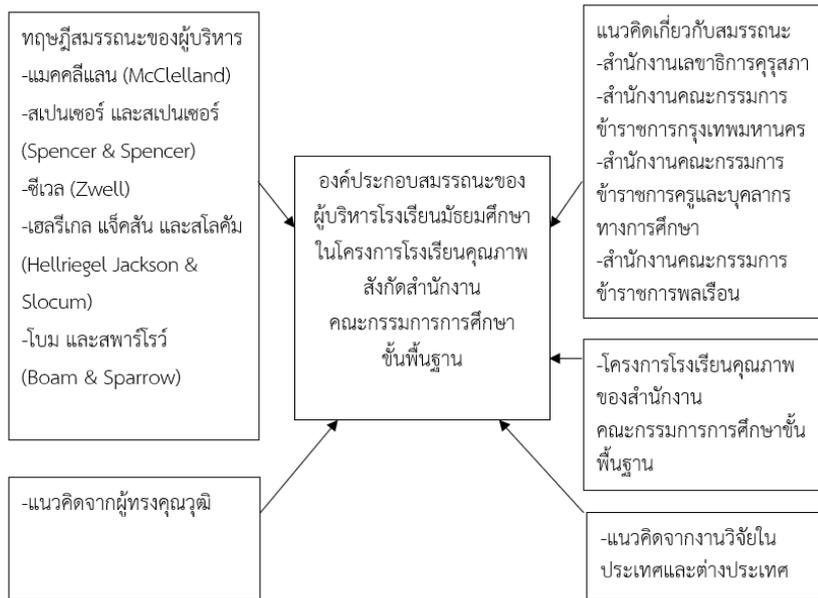
โบม และสพาร์โรว์ (Boam & Sparrow, 2009) กล่าวว่า สมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารงานแนวใหม่ มีบทบาทในการบริหารที่ครอบคลุมสมรรถนะที่จำเป็น 3 สมรรถนะ ได้แก่ ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ การวิเคราะห์และการตัดสินใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำหรับโรงเรียนคุณภาพมีเป้าหมายเพื่อยกระดับสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านความปลอดภัยของผู้เรียน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศ กำกับ และติดตาม และด้านชุดข้อมูล เพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา โดยมีกรอบการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนนักเรียน ด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามี

ความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู และสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา จำนวน 57,141 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา จำนวน 500 คน ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของคอมเรย์และลี (Comrey & Lee, 1992) สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีขนาดตัวอย่าง 500 คนถือว่าดีมาก (as excellent) และการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยกำหนดให้ภูมิภาคเป็นชั้น (strata) ประกอบด้วย 4 ชั้น ในแต่ละชั้นกำหนดให้โรงเรียนในชั้นเป็นหน่วยสุ่ม (sampling units) โดยหน่วยตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire)

เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบบสอบถามนี้ เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังเคราะห์ตามแนวคิดของแมคเคลแลน (McClelland, 1973) สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer & Spencer, 1993) ซีเวล (Zwell, 2000) เฮลริเกิล แจ็คสัน และสโลคัม (Hellriegel Jackson & Solum, 2005) โบม และสพาร์โรว์ (Boam & Sparrow, 2009) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (2563) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2568) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพ งานวิจัยในประเทศ ได้แก่ ปรีชา กระแสร์ คุณวุฒิ คนฉลาด และเจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม (2559) อัจฉรา สระวาสี ราชนัย บุญธิมา สมชาย เทพแสง และสมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2559) นัจภัก บูชาพิมพ์ และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2561) บุรีรักษ์ คุ่มกลาง (2563) บุญใจ ชะเอม ระพิน ชูชื่น และธนวิน ทองแพง (2565) สุนันท์นี สุขสวัสดิ์ ทรงยศ แก้วมงคล และดวงกมล แก้วแดง (2566) ชูขวัญ รัตนพิทักษ์ ธาดา และประทุมทอง ไตรรัตน์ (2566) งานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ เอสเทอริกิ เมอร์แดด และโกบาดียาน (Astereki, Mehrdad & Ghobadiyan, 2021) คริสเตียน่า (Christiana, 2021) แมส เมซอง และซูกิง (Mas, Masaong & Sukung, 2021) ยูเกอร์ คีราซ และคาร่า (Ugur, Kiraz & Kara, 2023) และโจส และเอสโคท (Jose & Escote, 2024) แนวคิดโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพ ได้ผลการสังเคราะห์ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 33 ตัวแปร

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) และการหมุนแกนแบบแวนริแมกซ์ (varimax) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งโดยพิจารณาจากค่าเฉพาะ (eigenvalues) เท่ากับ 1.00 และถือเอาน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวองค์ประกอบนั้น มีค่าตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 แสดงการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.79
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2497.41**
	df	528
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พิจารณาจากค่า KMO = 0.79 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1.00 (มากกว่า 0.50 และเข้าสู่อันหนึ่ง) และเมื่อพิจารณาจากค่าการทดสอบของบาร์ทเลทส์ (Bartlett, 1937) พบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตารางที่ 2 แสดงองค์ประกอบ ค่าเฉพาะ ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบ

องค์ประกอบ	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าเฉพาะ (eigenvalues)	ร้อยละของค่าความแปรปรวน ร้อยละ (% of variance)	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม (cumulative %)	ค่าเฉพาะ (eigenvalues)	ร้อยละของค่าความแปรปรวน ร้อยละ (% of variance)	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม (cumulative %)
1	4.733	14.341	14.341	2.417	7.324	7.324
2	2.238	6.782	21.123	1.908	5.782	13.105
3	1.899	5.756	26.879	1.849	5.603	18.708
4	1.400	4.244	31.123	1.781	5.397	24.106
5	1.264	3.830	34.953	1.723	5.223	29.328
6	1.204	3.650	38.603	1.699	5.148	34.477
7	1.198	3.631	42.233	1.670	5.061	39.538
8	1.133	3.432	45.665	1.558	4.720	44.258
9	1.082	3.280	48.945	1.547	4.687	48.945

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ และสามารถ

อธิบายความแปรปรวนสะสมทั้งหมดได้ ร้อยละ 48.945 เรียงลำดับองค์ประกอบตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการ (academic leadership competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมเท่ากับ 2.417

องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและการมีส่วนร่วม (school management and participatory competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมเท่ากับ 1.908

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางองค์กร (strategic management and organizational direction competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมเท่ากับ 1.849

องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล (ethical leadership and good governance competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมเท่ากับ 1.781

องค์ประกอบที่ 5 สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มประสิทธิภาพ (change management and performance enhancement competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม เท่ากับ 1.723

องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะการจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหาร (innovation, technology, and educational service management competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม เท่ากับ 1.699

องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะการสร้างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ (quality school environment and organizational culture competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม เท่ากับ 1.670

องค์ประกอบที่ 8 สมรรถนะการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (resource management and continuous improvement competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม เท่ากับ 1.558

องค์ประกอบที่ 9 สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership competency) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม เท่ากับ 1.547

3. ระดับความสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีความจำเป็นอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางองค์กร ด้านสมรรถนะการสร้างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านสมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ด้านสมรรถนะการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านสมรรถนะการจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหาร ด้านสมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและการมีส่วนร่วม และด้านสมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม

องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. สมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.27	0.42	มาก
2. สมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและการมีส่วนร่วม	4.26	0.46	มาก
3. สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางองค์กร	4.31	0.44	มาก
4. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล	4.29	0.50	มาก
5. สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มประสิทธิภาพ	4.25	0.53	มาก
6. สมรรถนะการจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหาร	4.27	0.52	มาก
7. สมรรถนะการสร้างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ	4.31	0.44	มาก
8. สมรรถนะการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.47	มาก
9. สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง	4.31	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	4.28	0.25	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อหาตัวแปรของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตัวแปรจำนวน 33 ตัวแปร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยสมรรถนะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความสามารถและมีศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้ผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ คุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะเฉพาะ มโนทัศน์ในตนเอง และแรงจูงใจในการทำงาน ผสมผสานกันจนทำให้บุคคลนั้น ๆ แสดงออกมาเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และสมรรถนะการบริหาร เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของนโยบายโรงเรียนคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา กระแสร์ คุณวุฒิ คนฉลาด และเจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 สมรรถนะ 14 สมรรถนะย่อย 71 พฤติกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์นิ สุขสวัสดิ์ ทรงยศ แก้วมงคล และดวงกมล แก้วแดง (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา มีตัวชี้วัดทั้งหมด 96 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 1 ลักษณะเฉพาะตน 37 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 นักวางแผนงาน 22 ตัวชี้วัดองค์ประกอบที่ 3 ความรอบรู้แห่งตน 14 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 นักบริหารเชิงกลยุทธ์ 12 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 5 นักสร้างสรรค์ 11 ตัวชี้วัด

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จำนวนองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบของสมรรถนะ ประกอบด้วย แรงจูงใจ ลักษณะเฉพาะ ภาพลักษณ์ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยอาจเกิดจากความสามารถในตัวบุคคลนั้น ๆ เอง หรือเกิดจากความสามารถที่สร้างขึ้นได้เองภายหลัง ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ดังนั้น การที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความสามารถหรือสมรรถนะในหลาย ๆ ด้าน หรืออาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นในการขับเคลื่อน กำหนดทิศทางในการ พัฒนาการศึกษา ซึ่งจะ เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการคุณภาพด้านต่าง ๆ ให้นำไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ทาง องค์การหรือสถานศึกษาได้วางไว้การปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะทำให้เกิด ประโยชน์ต่อการบริหารงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา สระวาสี ราชันย์ บุญธิมา สมชาย เทพแสง และสมบุรณ์ บุรศิริรักษ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารการศึกษา ประกอบด้วย 9 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การจัดการเชิงกลยุทธ์ 3) การสื่อสารและประสานความร่วมมือ 4) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 5) เทคโนโลยีและภาษาอังกฤษ 6) การเสริมพลังอำนาจและทีมงาน 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ 8) การปรับตัวและยืดหยุ่น และ 9) การบริหารและการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูขวัญ รัตนพิทักษ์ชาดา และประทุมทอง ไตรรัตน์ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้นำทางการศึกษาเพื่อการอยู่รอดและเติบโตในยุค BANI World ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้นำทางการศึกษาเพื่อการอยู่รอดและเติบโตในยุค BANI World ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาและการใช้กลยุทธ์ 2) การทำงานกับคน 3) ความฉลาดทางอารมณ์ 4) ภาวะผู้นำ 5) การดูแลตนเอง 6) การเรียนรู้และการพัฒนา 7) เทคโนโลยี 8) นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ 9) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการวัดประเมินผลแบบองค์รวม 10) ทักษะภาษาต่างประเทศ

3. ระดับความจำเป็นเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีความจำเป็นอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะรอบด้าน เพื่อตอบสนองจุดเน้นของโครงการโรงเรียนคุณภาพคือพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โรงเรียนสามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียน และชุมชนให้เกิดความเท่าเทียมและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมในการบริหารจัดการ และครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

มีวัตถุประสงค์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญใจ ชะเอม ระพิน ชูชื่น และธนวิน ทองแพง (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแผนภาพที่ 1 แสดงถึงองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. สมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ บริหารจัดการบุคลากรที่มีวัฒนธรรมต่างกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ หลักการ ทฤษฎีการบริหารสามารถประยุกต์ใช้ในเชิงรุก และเสียสละ อุทิศตน โดยเห็นประโยชน์ส่วนร่วมเป็นสำคัญ

2. สมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสร้างความเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของโรงเรียน สามารถบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม สามารถวิเคราะห์ปัญหาและทำงานอย่างเป็นระบบ และจัดลำดับความสำคัญของงาน

3. สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางองค์กร คือ ผู้บริหารคิดอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้บริหารกำหนดแนวทางหรือแผนการปฏิบัติงานภายใต้เงื่อนไข หลักการเวลาและสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร และกำหนดกลยุทธ์และแผนงานอย่างเป็นรูปธรรม

4. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม รวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อด้านการคอร์รัปชัน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มุ่งให้ผู้ร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

5. สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารเข้าใจ ยอมรับและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รับฟังความคิดเห็นในมุมมองและแนวทางที่แตกต่าง ปรับลดขั้นตอนและระยะเวลาการทำงานให้มีความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

6. สมรรถนะการจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหาร คือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดทำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจภายใต้กรอบจริยธรรม การยึดมั่นในความเท่าเทียมกันเสมอ มีการวางแผนและจัดระบบบริการนักเรียน ครู บุคลากร ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนอย่างทั่วถึง

7. สมรรถนะการสร้างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ คือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดบรรยากาศดี สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาและได้มาตรฐาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมต่อการทำงาน กำหนดผลลัพธ์ด้านผู้เรียนให้มีคุณภาพ มาตรฐานมีพัฒนาการทุกด้าน ผู้บริหารมีความยืดหยุ่น และปรับตัวต่อสถานการณ์รอบตัวได้อย่างทันท่วงที

8. สมรรถนะการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ผู้บริหารพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน และผู้บริหารทบทวนแผนงาน โครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปพัฒนาและแก้ปัญหา

9. สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารประเมินและเชื่อมโยงสถานการณ์หรือประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร สร้างแรงบันดาลใจ และความร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยการสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างมีพลัง ขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงในทางที่ดีขึ้น

สรุป

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งการกำหนดนโยบาย การบริหารงาน การสร้างความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา ที่มีผลทำให้เกิดความร่วมมือของผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของสถานศึกษา ความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา จนทำให้สถานศึกษามีชื่อเสียงและได้รับความนิยมชมชอบ ซึ่งทุกภาคส่วนต้องมีการปรับตัวและพัฒนาบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองเช่นกัน เพื่อการแข่งขันและดำรงรักษารวมทั้งพัฒนาสถานศึกษา อันเนื่องจากบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม

การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี รวมถึงผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาและปรับตัวของ
ผู้บริหารสถานศึกษาการจัดการศึกษา โดยองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการ
โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จำนวนองค์ประกอบสมรรถนะของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ สมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการ สมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและ
การมีส่วนร่วม สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการกำหนดทิศทางองค์กร สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม
และธรรมาภิบาล สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มประสิทธิภาพ สมรรถนะการจัดการนวัตกรรม
เทคโนโลยี และการบริหาร สมรรถนะการสร้างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ สมรรถนะการ
บริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสำคัญ
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพไปสู่เป้าหมายในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถ
นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้ต่อไป
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน แนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะ
ของผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ ในพื้นที่ดูแลจัดการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ขอค้นพบองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียน
คุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ สมรรถนะภาวะ
ผู้นำทางวิชาการ สมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาและการมีส่วนร่วม สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และ
การกำหนดทิศทางองค์กร สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง
และการเพิ่มประสิทธิภาพ สมรรถนะการจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหาร สมรรถนะการสร้าง
สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโรงเรียนคุณภาพ สมรรถนะการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ
สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง รวมจำนวน 33 ตัวแปร โดยผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ โดยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร
สถานศึกษา สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ชูขวัญ รัตนพิทักษ์ธาดา และ ประทุมทอง ไตรรัตน์. (2566). สมรรถนะของผู้นำทางการศึกษาเพื่อการอยู่รอดและเติบโตในยุค BANI World. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 9(1), 16-28.
- นัจภัก บูชาพิมพ์ และ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10(2), 332-245.
- บุรียักษ์ คุ่มกลาง. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(11), 244-258.
- บุญใจ ชะเอม, ระพิน ชูชื่น และ ธนวิน ทองแพง. (2565). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(1), 305-324.
- เบญจวรรณ ช่อชู และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(2), 162-174.
- ปรีชา กระแสร์, คุณวุฒิ คนฉลาด และ เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2559). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 59-69.
- สุนันท์นิ์ สุขสวัสดิ์, ทรงยศ แก้วมงคล และ ดวงกมล แก้วแดง. (2566). องค์ประกอบสมรรถนะแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศิลปการจัดการ*, 7(2), 827-844.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *การบริหารจัดการโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2563). *สมรรถนะประจำผู้บริหารกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2568). *มาตรฐานความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครูผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- อัจฉรา สระวาสี, ราชนันย์ บุญธิมา, สมชาย เทพแสง และ สมบูรณ์ บุรีศิริรักษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารการศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 4(2), 217-231.

- Astereki, S., Mehrdad, H., & Ghobadiyan, M. (2021). *Components and characteristics of the professional competency model among educational administrators*. Khorramabad: Islamic Azad University.
- Bartlett, M. S. (1937). Properties of sufficiency and statistical tests. *Proceedings of the Royal Society of London. Series A, Mathematical and Physical Sciences*, 160(190), 268-282.
- Boam, R., & Sparrow, P. (2009). *Linking strategic change, competitive performance and human resource management: Result of a U.K. empirical study*. London: Routledge.
- Christiana, A. I. (2021). Administrative competencies required by secondary principals in Anambra State, Nigeria. *Journal of Educational research*, 6(2), 1-18.
- Comrey, A., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. New Jersey: Erlbaum.
- Hellriegel, D. J., Susan, E. & Slocum, J. W. (2005). *Management: A competency based approach*. Singapore: Thomson south western.
- Jose, I. T., & Escote, M. J. (2024). Administrative competence of school principals: its impact to teacher's motivation. *A multidisciplinary Journal*, 24(4), 408-419.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 55.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Mas, S. R., Masaong, K., & Sukung, A. (2021). School principal entrepreneurial competency development model to optimize generating production unit income. *Journal of Education and Social Research*, 11(5), 109-122.
- Sammons, P., Hillman, J. & Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective. Schools: A review of school effectiveness research*. London: Ofsted.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. New York: John Wiley & Son.
- Ugur, N., Kiraz, Z., & Kara, K. (2023). A field study on school administrators: selection, competencies and challenges. *International Journal of Turkish Educational studies*, 11(20), 162-201.
- Zwell, M. (2000). *Creating a culture of competence*. New York: John Wiley & Son.